

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

VII. Canticum Canticorum,

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

iterum idem Apologeticus, sextam criminationem tractans, è Commentariis in Psalmum A
decimum quintum; & aliud denuo ibidem, è Commentariis in Psalmum decimum octa-
vum; & rursum aliud Philocalia capite primo, è Commentariis in Psalmum quadragesi-
mum. At Eusebius libr. 6. Histor. cap. 38. profert particulam ex Homilia ad Psalmum 82.
Hæ omnino reliquæ è totè Homiliis & Tomis temporum injuriæ subductæ sunt. Commen-
tariorum in Proverbia fragmenta duo in Apologetico suo Pamphilus ab interitu vindica-
vit. Aliud quoque in Catena Mazariniana in Lucam extat; sed Catenarum fragmenta re-
censere nobis hic propositum non est.

VII. E parvo Tomo in Canticum, quem juvenis scripserat Origenes, particulam quam-
dam habemus Philocalia capite septimo. E secundo vero Tomo Commentariorum quos
decem voluminibus grandior natu digessit, aliud segmentum reperimus vigesimo sexto B
capite Philocalia, quæ in eo finem facit. Eorundem vero voluminum decem Prologum,
cum sequentium Tomorum initio Latina Origenis representat editio, à Rufino interpre-
tatum, sed deformatum, & pro Homiliis perperam venditatum. Cur ita sentiam, causas
afferam adversus nonnullos, qui de Operis hujus Auctore falsa fenserunt. Eius quidem
scriptor esse Origenes ex stilo deprehenditur, & ex allegoricis & tropologicis expositioni-
bus, in quas ab historicis excurrit. Id probant præterea sententiæ earum confimiles & ger-
manæ, quæ in duabus Homiliis ab Hieronymo conversis occurrunt: *Epithalamium*, inquit
in Prologo, *libellus, idest nuptiale carmen, in modum mihi videtur Dramatis à Salomone conscriptus,*
quem cecinit instar nubentis sponsa & erex sponsum suum. In Homilia vero priore ab Hieronymo
Latine reddita: *Ha quippe in hoc libro, inquit, fabula pariter & Epithalamio sunt personæ, ex quo C*
Genitrix sibi epithalamium vindicant, & istius generis carmen assumptum est. Epithalamium siquidem
Canticum Canticorum. Primum Cantici versum exponens in *Ad Romanos* Homilia quæ Prolo-
gum excipit, scribit *ἐπιθετικῶς* variis nominibus in Scriptura sancta signari, vel vocabulo
cordis, vel pectoris ac sinus, si de discumbentibus in convivio agatur; velut cum super
pedus Iesu recubuisse dicitur Iohannes, Christi *ἐπιθετικῶς* esse intelligendum: in Levitico
idem exprimi per pectusculum & armum, qui Sacerdotibus separatur; in Canticum vero
per ubera. Tum ita concludit: *Cor tuum, id est sponse meus, idest dogmata quæ intra te sunt, vel do-*
ctrina gratia superat omne vinum, quod cor hominis laxificare solet. Sicut enim in his de quibus dicit:
Quia Deum videbant, cor competenter dictum esse videtur, & inter discumbentes sinus ac pectus ponitur
pro habitu sine dubio discumbentium, formaque convivii; & rursus ut apud Sacerdotes pectusculum & D
brachium mysticè designatur eloquiis; ita etiam arbitror in presenti loco, ubi amantium habitus & col-
loquia describuntur, gratissime hoc ipsum principale cordis in iberibus appellatum. Ecce tibi res ead-
dem in Homilia priore ab Hieronymo conversa, super eundem Cantici versum: *Conque*
sermo d'vinus unam eandemque rem pro locorum qualitate diversis vocabulis nuncupat. Quando hostia
offeritur in Lege, & vult intellectum ostendere, pectusculum separationis offertur. Quando vero recumbit
aliquis cum Iesu, & sensum eius communiione perfruitur, non pectusculum ut supra, sed pectus alloqui-
tur. Porro cum sponsa loquitur ad sponsum, quia nuptiale carmen inducitur, non pectusculum, ut in sa-
crificio; non pectus, ut in Iohanne discipulo, sed ubera nominat, dicens: Quia bona ubera tua super vi-
num. Communica ut sponsa cum sensibus sponsi, & scias quia inebriant atque laticant istiusmodi co-
gitationis. Quis non utrumque locum in eadem incude formatum dicat? Merlinus demum in E
aliquo quidem Codice nomen Hieronymi Operi huic adscriptum sese reperisse dicit, sed
in omnibus tamen vetustis, & probatis voluminibus Origenem auctorem signari fatetur.
Dubitandum itaque non est, quin Origenem Opus istud de quo agimus, auctorem habeat.
Nunc vero probandum est perperam fuisse illud in Homilias distributum, & partem
esse Tomorum decem quos in Canticum scripsisse memoratur. Argumento primum stilus
est, quem alium esse in Tomis, alium in Homiliis sciunt qui in Origenis lectione versati
sunt. Stilus Homileticus familiaris est, simplex, popularis, brevis; alter sublimis, diffu-
sus, curiosus, eruditus. Talis autem scriptio in Canticum, de qua res est. Quorum præ-
terea Prologus ille? Prologos Tomis numquamnon præfigit Origenes; numquam Homi-
liis. Postremo solenni hæc clausula Origenis Homiliae fere terminari solent, ut vix unam F
alteramve ab hoc more discrepantem reperias, *ἐν γερῶν τῶν ἁγίων δόξα, καὶ τοῦ κρηθῆναι
αὐτῶν ἐπὶ ἀδελφῶν.* cuiusmodi nihil in *Ad Romanos* illis Origenis Homiliis occurrit. Minime
ergo Homiliae sunt, sed Tomi. Optime Vincentius Bellocensis Speculi Doctrinalis libr.
18. cap. 43, Origenianarum scripturum numerum contexens, emisisse Adamantium ait
in Canticum Homilias duas; in principium vero libri ejusdem libros tres. Nec pariter
Operis granditas, ut partem eam esse putemus parvi Tomi, quem juvenis in Canticum ela-
boravit: cum præferim fragmentum illud è parvo Tomo, quod Philocalia capite septimo
adducitur, in his quatuor Homiliis vel Prologo nusquam extet: at illud alterum quod
capite vigesimo sexto Philocalia ex secundo è decem Tomis depromptum est, in Homilia
secunda ex illis quatuor reperitur. Quapropter verisimile est tres Homilias priores ipsos
esse

A esse priores Tomos tres; postremam vero, quarti partem; quod & ex eorum prolixitate aestimare licet. Denique in eo Opere laudat Origenes Expositiones suas in Exodum, in Leviticum, in Numeros, & in Iosue, quas probabile non est jam tum fuisse elaboratas, cum parvum Tomum in Canticum moliretur, ut pote quem adhuc juvenis composuit; at maturior ætate ad decem Tomos concinnandos accessit. Objici potest scriptum esse ab Hieronymo in Prologo interpretationis Homiliarum duarum in Canticum, Origenem in decem Tomis Septuaginta Interpretes, Aquilam, Symmachum, Theodotionem, & Quintam Editionem magnifice, aperteque diservisse; quod cum in *Ἱερωνύμου* quas tractamus Homiliis non appareat, hinc consequi Opus esse à decem Tomis diversum. Verum sciendum est Rufinum scriptoribus hujus esse Interpretem, ut mox ostendam, cui cum solenne sit pervertere omnia, & ad libitum recoquere, adeo ut Tomos Origenis in Epistolam ad Romanos ad mediam partem coactaverit, quis ullam ab eo fidem expectet?

Superest ut Rufinum Interpretem esse demonstremus. Hieronymus in Prologo Homiliarum duarum Origenis in Canticum, de decem voluminibus Commentariorum agens, eorum interpretationem ait à se fuisse prætermisam, quod res esset ingentis otij, laboris, & sumptuum. In libro quoque De scriptoribus Eccles. inter libros Origenis à se conversos, nullam hujus mentionem fecit. Minime igitur Hieronymo adscribenda est hæc interpretatio. Gennadius autem in Catalogo Virorum illustrium significare videtur quæcunq; Origenis opera Hieronymum interpretem non habent, ad Rufinum esse referenda; ne utique ergo dubitare licet quin interpretatio ea Rufino debeatur: nam antiquam esse, & æqualem Hieronymianæ ætatis, & Gennadio antiquiorem stilus satis arguit; qui, ut alia omnia prætermittentem argumenta, solus Rufinum interpretem indicat. Maxime vero indicant selecta quædam, & magna ex parte barbaræ voces Rufino usitatissimæ, cujusmodi illæ sunt, *attitalare, comperenter, conplecti* in significatione passiva, *castare, creatura*, pro creatio, *incorruptio, numerositas, observantia, observanter, participium*, pro eo quod est, partis adeptio, *pretiositas, rationabiliter, resutare* pro abnuere, *sequestrari, significantis*. Quod si quis opponat interpretationibus suis Prologos Rufinum præfigere solere, ut tradit Gennadius; huic autem libro Prologum ab Interprete appositum non fuisse; sciat ille multos à Rufini Prologis intercidisse; velut illum, quem toties laudavimus, Numeris præfixum, & Vrsacio inscriptum, quem Latina Origenis Editio ne utique representat.

D Quæ cum ita sint, de nihilo esse patet, quod in vetustis quibusdam Codicibus nomen Hieronymi lucubrationi huic fuit prænotatum, ut observat Sixtus; quodque ex hoc Opere testimonia attulerint Magister Sententiarum, & S. Thomas, sub nomine Ambrosij. Castigandus quoque Erasmus, qui & ipse sentit, & idem ut sentirent Magdeburgenses perfecit, hoc opus esse *Homini Latini, pulchre docti, ac bene disertii*: propterea quod in Prologo Græcos laudat, velut alienos, his verbis: *Quam apud Græcos, qui eruditi ac sapientes videntur.* Id ipsum liquere ait ex interpretatione *amoris, charitatis, dilectionis, & cupidinis*. Demum suspicatur ejus esse, cujus extant libri De vocatione Gentium, & Commentarij in aliquot Psalmos. Quæ quam frivola sint, promptum est ostendere. Ethnicos omnes à Luca in Actis, & à Paulo *ἔθνη* appellari notum est: hinc Judæi opponuntur *Ἰουδαῖοι*, idest, Ethnicis, seu Gentilibus. Itaque à Patribus *Ἰουδαῖοι*, tamquam alieni laudantur, & ab ipso etiam Origene Tom. 15. in Matth. p. 382. ubi ait: *ἰὰ δὲ τὴν αἰσθητικὴν ἐκείνην ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἀσθενεῖαν ἡμῶν τὸ λέγειν, Ἐθνη ἵπεν ἀλλογενεῖς, ἠδὲ ἀλλογενεῖς ἵπεν Ἰουδαῖοι* in τῶν ἑθνητικῶν Ἰουδαίων, ἐν οἷς δὲ τὸ πορθητικὸν ὄνομα Ἰουδαῖοι τῶν ἐθνητικῶν τῶν ἐθνητικῶν Ἰουδαίων ἐπιπέσειν ἢ παραπικρῶν. Ceterum vel ex hoc loco, unde suppositivum esse illud opus conjicit Erasmus, ubi non obscuris verbis Platonis laudatorem Symposium, in quo de amoris natura differitur, conjectura non levis capi potest, auctorem Operis hujus esse Origenem, cui Platonis disputationes suos in usus convertere solenne est. Quod ad vocum illarum, *amoris, charitatis, dilectionis, & cupidinis* attinet, hæc atque alia ejus generis, quæ Romanum scriptorem sapiunt, Rufini perfidie debuerunt adscribi. Quale illud est quod observat Robertus Cocus Anglus, dixisse Auctorem Commentarij hujus, *Verbum Dei apud Græcos masculino genere proferri, apud nos neutro genere*: & qualia sunt ea loca Operis istius de quibus ait Bruno Amerbachius Præfat. in Hieronymi Tomum 7. *Multa sunt, quæ Latini hominis esse non Græci comprobent*. Quorum iudicium, ut & illud Gulielmi Perkinii, inter rejicula & spuria hoc opus recensentis, merito floccifacimus.

Præter parvi Tomi fragmentum, & amplas à decem Tomis lacinias, duæ quoque supersunt Homiliæ ab Hieronymo Latino sermone explicatæ *fideliter magis, quam ornate*, ut ipse ait in Prologo ad Damasum. Homiliam priorem in partes duas perperam Merlinus dissectuit; primam partem Epistolæ pro Præfatione venditans. Errorum viderunt Erasmus, & Genebrardus, & in suis Editionibus correxerunt; parte utraque in vnum conjuncta.

VIII. Superiore Sectione diximus Origenem triginta voluminibus, & viginti quinque

Erasm. in Confess. lib. Origen. Magd. Cent. 3. cap. 10.

Perkins. in Problemat. De evan. to fidei Romanæ i. ibid. 15.

num A
oda-
agefi-
n 82.
men-
dica-
ta re-
uam-
quos
lexto B
gum,
pre-
aufla
idem
tionis-
& gen-
inquit
scripsit,
nymo
quo C
quidem
Prolo-
cabulo
super
vitic
o vero
uel da-
s dicit:
ponitur
lom D
& col-
es cal-
congus
o hestia
combit
allogui-
et in fa-
per vi-
odi co-
um in E
it, sed
atetur.
habeat.
partem
in stilus
vesfati
, diffu-
m præ-
Homi-
e unam F
er-
ne
linime
his libr-
ium ait
patitur
im ela-
eptimo
n quod
omilia
s iplos
esse

